คอลัมน์ เศรษฐศาสตร์บัณฑิต: เมื่อประธานกรรมการหารือเรื่อง'จริยธรรม' - กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2559

ดร.บัณฑิต นิจถาวร bandid.econ@gmail.com

เมื่อวันศุกร์ที่ 13 พฤษภาคม สถาบันกรรมการบริษัทไทย หรือ IOD ได้จัดเสวนาประธานกรรมการบริษัท เรื่อง การกำกับดูแลกิจการ กับผลประกอบการ เพื่อพิจารณาความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่ต้องมีควบคู่ไปกับการทำธุรกิจ เป็นงานเสวนาเฉพาะประธานกรรมการบริษัท คือ ทั้งผู้ร่วมเสวนาและวิทยากรเป็นประธานกรรมการบริษัท และประธานกรรมการที่ให้เกียรติมาร่วมแสดงความเห็นคราวนี้ ได้แก่ ดร.พนัส สิมะเสถียร ที่เป็นองค์ปาฐก มีคุณปลิว มังกรกนก คุณชนินท์ ว่องกุศลกิจ และ ดร.วรภัทร โตธนะเกษม ร่วมเป็นวิทยากรนำการเสวนา

การจัดเสวนาเฉพาะประธานกรรมการบริษัท ก็เพื่อให้ประธานกรรมการมีเวทีที่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้อย่างอิสระในกลุ่มบุคคลที่มีความรับผิดชอบในระดับเดียวกัน และมักเจอปัญหาและความท้าทายคล้ายๆ กัน ทำให้งานเป็นที่สนใจของประธานกรรมการบริษัท ที่ผ่านมาสถาบัน ไอโอดีได้จัดงานเสวนาประธานกรรมการ หรือ Chairman Forum มาแล้ว 5 ครั้ง ซึ่งทุกครั้งก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากประธานกรรมการ คราวนี้ก็เช่นกันมีประธานกรรมการบริษัทมาร่วมงานทั้งสิ้น 45 บริษัท ทั้งบริษัทจดทะเบียนและบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์ และในงานประธานกรรมการก็ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง ทำให้งานเต็มไปด้วยบรรยากาศที่อบอุ่นและได้ความรู้ วันนี้ก็เลยอยากเก็บประเด็นจากงานเสวนามาแชร์ให้แฟนคอลัมน์ "เศรษฐศาสตร์บัณฑิต" ทราบ

ประธานคณะกรรมการบริษัท เป็นบุคคลที่สำคัญมากหรือสำคัญที่สุดในการกำกับดูแลกิจการของบริษัท ถ้าไม่นับเจ้าของกิจการ เพราะคณะกรรมการเป็นจุดสูงสุดของบริษัท มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกำกับดูแลกิจการของบริษัท ให้เป็นไปตามเป้าหมายธุรกิจของบริษัทจะไปได้ดีหรือไม่ดีก็ขึ้นอยู่อย่างสำคัญกับการทำหน้าที่ของคณะกรรมการว่าทำหน้าที่ได้เข้มแข็งหรือไม่ ซึ่งปัจจัยสำคัญหนึ่งในเรื่องนี้ก็คือ ภาวะผู้นำของประธานกรรมการ ที่นั่งหัวโต๊ะเองว่าจะทำหน้าที่ประธานกรรมการบริษัทได้ดีแค่ไหน ที่จะขับเคลื่อนให้คณะกรรมการทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เต็มตามศักยภาพของคณะกรรมการที่มีอยู่ นำไปสู่การตัดสินใจที่ดี เพื่อประโยชน์ของบริษัทและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

โจทย์สำคัญของการเสวนาในวันนั้น ก็คือ บทบาทประธานที่จะขับเคลื่อนให้เกิดจริยธรรมในการทำหน้าที่ของทุกคนในบริษัท ให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรด้านจริยธรรมที่ เข้มแข็ง ซึ่งเป็นหน้าที่ของบอร์ดและของประธาน กรรมการที่ต้องขับเคลื่อนให้เกิดขึ้น และ ถ้าทำได้ ปัญหาการประพฤติผิดจริยธรรมของกรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานก็จะลดน้อยลงหรือแทบจะไม่มี นำไปสู่การทำธุรกิจ ที่มีธรรมาภิบาลหรือมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อเนื่อง เพราะความประพฤติของคนในบริษัทได้ถูกหล่อหลอมให้อยู่ในค่านิยมเดียวกัน ที่ให้ความสำคัญกับจริยธรรมในการทำหน้าที่ ที่ ดร.พนัส สิมะเสถียร องค์ปาฐกได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึงการทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ทำหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง ทำหน้าที่ด้วยความ

เอื้อเฟื้อสอดส่อง ซึ่งเป็นคำเก่าที่หมายถึงการติดตามดูแล ทำตามกฎหมาย ตามกฎระเบียบของบริษัท รวมถึงมติและวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้น

แต่ถ้าทำไม่ได้ บริษัทก็จะไม่มีวัฒนธรรมด้านจริยธรรม และผลที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำในสิ่งที่ตัวเองคิดว่าถูก ไม่มีคุณค่าของความประพฤติที่เป็นแบบอย่างที่ควรทำร่วมกัน ผลก็คือปัญหาและความผิดพลาดด้านจริยธรรมจะเกิดขึ้นง่าย เกิดขึ้นบ่อย เพราะไม่มีใครชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่ควรทำ ไม่มีใครทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง กรรมการก็ไม่ทำ ผู้บริหารระดับสูงก็ไม่ทำ ไม่มีใครให้ความสำคัญ ผลก็คือพนักงานไม่รู้ว่าสิ่งที่ถูกที่ควรต้องทำอย่างไร อยู่กันหลวมๆ ในแง่พฤติกรรม ทำให้พฤติกรรมองค์กรอ่อนไหว ต่อการเกิดความผิดพลาดต่างๆ

ในภาคธุรกิจไทยขณะนี้ ต้องยอมรับว่าจริยธรรมเป็นปัญหาสำคัญที่ผู้นำองค์กรต้องให้ความสนใจและให้ความสำคัญ สะท้อนจากข้อมูลล่าสุด

หนึ่ง ตัวเลขความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยจากรายงาน "The Global Competitiveness Report 2012-2016 ของWorld Economic Forum" ในเครื่อง ชี้ที่วัดพฤติกรรมจริยธรรมของบริษัท (Ethical behavior of f irms)คะแนนของประเทศไทยล่าสุดปี2015 -2016 อยู่ที่ 3.7 จากคะแนนเต็ม 7 และมีแนวโน้มลดลง คือ แย่ลง เทียบกับคะแนนประมาณ 3.9 และ 4.0 ในช่วงปี 2012 -2013 และปี 2013-2014 ล่าสุด เราอยู่ในอันดับที่ 89 จากทั้งหมด 140 ประเทศที่ประเมินในเรื่องจริยธรรมธุรกิจ

สอง นักลงทุนและนักธุรกิจมองคอร์รัปชันเป็นอุปสรรคสำคัญของการทำธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งก็สะท้อนปัญหาจริยธรรมที่มีอยู่ เป็นอุปสรรคสำคัญอันดับสองต่อการทำธุรกิจ รองจากการขาดเสถียรภาพด้านการเมือง สำหรับดัชนีคอร์รัปชันประเทศในการจัดอันดับ

ล่าสุดปี 2015 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 76 ของโลก จาก 168 ประเทศ ได้คะแนน38 จากคะแนนเต็มร้อย ไม่แตกต่างจากคะแนนปี 2014 นอกจากนี้ข้อมูลล่าสุดที่ประเมินโดย PWC เกี่ยวกับปัญหาด้านจริยธรรมในบริษัทจดทะเบียนไทยก็แสดงอัตราเพิ่มอย่างมีนัยสำคัญในประเด็นเรื่องการฉ้อโกง (Fraud)ซึ่งชี้ถึงความบกพร่องด้านจริยธรรมที่มีอยู่เช่นกัน

สาม ในการประเมินการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน (โครงการ CGR) โดยสถาบัน IOD เองก็ชี้ชัดว่า แม้บริษัทจดทะเบียนกว่าร้อยละ 60 จะมีนโยบายด้านจริยธรรมและออกคู่มือจรรยาบรรณบริษัทไว้อย่างชัดเจน รวมถึงกำหนดให้กรรมการผู้บริหารและพนักงานต้องถือปฏิบัติตาม แต่ปัญหาความบกพร่องของกรรมการและผู้บริหารในเรื่องจริยธรรม รวมถึงพนักงานก็ยังเกิดให้เห็น แสดงถึงการ ไม่ปฏิบัติตามนโยบายที่เขียนไว้จริงจัง

เหล่านี้คือความท้าทายด้านจริยธรรมที่ภาคธุรกิจไทยมีอยู่ในระดับบริษัท ถ้าพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้ยังคงอยู่ไม่ถูกแก้ไข ความอ่อนแอที่มีอยู่ก็อาจกลายเป็นพายุใหญ่ในวันข้างหน้า ที่จะทำลายความถูกต้องและความดีงามที่บริษัทมีอยู่ให้

หมดไป และพายุใหญ่นี้จะเกิดขึ้นได้ง่ายถ้า หนึ่ง บุคคลในระดับนำของบริษัทไม่เอาใจใส่หรือเป็นตัวอย่างของพฤติกรรมที่ไม่ดีเสียเอง สอง มีผู้ตามแบบกองเชียร์ที่เห็นดี เห็นงาม พร้อมที่จะทำตามตามแบบอย่างที่ผิด สาม การไม่ทำหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัท ไม่ลงโทษ ไม่ตรวจสอบ ปัญหาจริยธรรมเมื่อเกิดขึ้น ถ้าสามสิ่งนี้เกิดขึ้นพร้อมกันในองค์กร พลังความดีงามที่จะขับเคลื่อนธุรกิจของบริษัทต่อไปก็จะถูกบั่นทอนลงอย่างสิ้นเชิงจนน่าเสียดาย กระทบการเติบโต ชื่อเสียง และความอยู่รอดของบริษัท

ทางออกในเรื่องนี้ เท่าที่ได้จับประเด็นได้จากการเสวนาในวันนั้น ต้องมาจากสามเรื่อง คือ หนึ่ง ภาวะผู้นำที่เอาด้วยและสนับสนุนเรื่องจริยธรรม สอง การสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านจริยธรรมที่เข้มแข็ง และสาม มีระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ

แต่ที่สำคัญที่สุดในสามเรื่องนี้และเห็นพ้องต้องกัน ก็คือ เรื่องภาวะผู้นำที่บริษัทต้องมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง ที่เห็นด้วยและเอาจริงในเรื่องจริยธรรม และบุคคลสำคัญที่จะต้องเห็นด้วย ก็คือ เจ้าของบริษัท ในความเห็นของผม ถ้าเจ้าของบริษัทเห็นด้วยทุกอย่างก็ง่ายมาก ขับเคลื่อนได้ทันที แต่ถ้าเจ้าของบริษัทไม่เห็นด้วย แม้ประธานบริษัทจะเห็นด้วยและพยายามขับเคลื่อน สิ่งที่จะเกิดขึ้นก็คือ บริษัทมีนโยบายด้านธรรมาภิบาลและข้อบังคับด้านจริยธรรมครบถ้วน ดูดี แต่การนำไปปฏิบัติไปใช้จริงไม่มีหรือไม่จริงจัง มีเรื่องเป็นข่าวอยู่เสมอ

แต่ที่จะร้ายสุดและไม่อยากเห็นก็คือ ทั้งเจ้าของบริษัทและประธานบริษัทไม่เห็นด้วย ไม่เอาด้วยกับเรื่องจริยธรรม ในกรณีเช่นนี้ถ้าเกิดขึ้น ทางออกคงมีทางเดียว คือ ให้กลไกตลาดทำงานแก้ไขปัญหาให้ธุรกิจจบสิ้นหรือล้มหายตายจากไปเอง เพราะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะไม่รับและไม่เอาด้วยกับความประพฤติด้านจริยธรรมของบริษัทแบบนี้อย่างแน่นอน

ก็อยากเชิญชวนให้ทุกฝ่าย โดยเฉพาะเจ้าของบริษัทให้ความสำคัญเรื่องจริยธรรม เพื่อร่วมกันสร้างพฤติกรรมธุรกิจที่ถูกต้องนำโดยประธานบริษัท เพื่อการเติบโตและความยั่งยืนของธุรกิจและของประเทศ